

ODI, VIOLÈNCIA I EMANCIPACIÓ. PARAULES SOBRE EL LLIBRE ANTE EL DESORDEN DEL MUNDO, DE MANUEL CRUZ (ED.)

- 17 de maig del 2023 a les 7 del vespre
- Sala d'actes de l'Ambaixada d'Espanya, Andorra la Vella
- En col·laboració amb l'Ambaixada d'Espanya a Andorra i l'Extensió a Andorra del Instituto Cervantes de Toulouse

Josep Carles Laínez

Escriptor

▲ CURRÍCULUM

Josep Carles Laínez (València, 1970) és un escriptor valencià, amb pregons lligams al Principat d'Andorra, país on visqué durant la seva infantesa. És autor d'una àmplia obra literària i de recerca, per a la qual ha fet servir, cronològicament, diverses llengües hispàniques lligades a les seues arrels familiars i sentimentals.

En l'àmbit acadèmic, és llicenciat amb grau en Filologia Catalana i en Filologia Hispànica, i és diplomat en Llenguatges Audiovisuals, per la Universitat de València. Ha realitzat estudis de Teologia a diversos centres de prestigi.

Ha estat professor visitant a la Universidad Nacional Autónoma de México. Ha impartit cursos i conferències sobre literatures de llengües minoritzades a la Hofstra University de Nova York, a la Universidad de Puerto Rico, a la Universitat de Komazawa de Tòquio, a l'UCE i altres universitats d'Espanya. Ha publicat nombrosos llibres originals en diverses llengües i desenvolupa una àmplia tasca de creació artística i literària.

Des del 1989 fins al 1999, va desenvolupar una enorme producció en llengua aragonesa, obtenint diversos guardons: "Onso d'Oro" de poesia de l'Ajuntament d'Echo, accèssit del Premi "Ana Abarca de Bolea", també de poesia, en dues ocasions, pels poemaris *Peruigilium Veneris* (La vigília de les festes de Venus, 1992) i *Bel diya* (Algún dia, 1998), i accèssit del Premi Internacional de Novel·la Curta per *A besita de l'ànchel* (La visita de l'ànchel, 1993). I també el poemari *En o gudrón espígol xuto* (A l'asfalt, espígol sec, 1991). Va col·laborar en revistes com ara *Ruxiada* (Terol, de la que va ser cofundador), *Fuellas* (Osca), *L'Albada* (La Almúnia de Doña Godina), *Rechitos* (València) amb poemes i traduccions a l'aragonès. És membre de ple dret del Consello d'a Fabla Aragonesa.

En llengua asturiana, dugué a terme fins al 2010 una intensa labor de creació literària, tot obtenint en dues ocasions el Premi de Teatre de l'*Academia de la Llingua Asturiana*, editant dos poemaris i traduint a l'asturià obres de diversos escriptors. Va ser col·laborador del setmanari en asturià *Les Noticies*.

També ha escrit en les seves dues llengües familiars, valencià i castellà, poemaris, novel·les, prosa, teatre, assaig i traducció. *Anxia*, la seva poesia completa en valencià va obtenir el premi Roís de Corella dels Premis Ciutat de València (2000). Ha estat cap de redacció de la revista trimestral *Debats* i és columnista en diversos diaris com *El Periòdic d'Andorra* i *Ara Andorra*. Així mateix col·labora sovint a la premsa valenciana: *Levante-EMV*, *L'Avanç*, *Saó*...

Odio, violencia, emancipación és el títol del llibre que, coordinat per Manuel Cruz, va ser publicat l'any 2006 per l'editorial Gedisa. El filòsof va seleccionar una sèrie d'autors per tractar temes que en aquell moment ja resultaven de reflexió necessària. Quins? Justament els del títol: l'odi, la violència i l'emancipació. Quinze anys després, el 2023, se'n realitzà una segona edició, revisada i ampliada, amb la incorporació de nous noms, els quals, sens dubte, arrodoneixen la inicial aparició pública del llibre i el doten de més cos, car aquells conceptes continuen en primera línia del pensament i àdhuc de la vida.

Per quina raó era important aquell llibre i encara ho és més avui?

Primer de tot, perquè és un assaig o, més ben dit, una col·lecció d'assajos en els quals trobem des de l'aportació de filòsofs purs (la gran majoria), fins a pensadors des d'un àmbit més literari i periodístic. Tots ells participen en esta "conversa" (com Manuel Cruz la denomina en la seva nota prèvia) sobre els termes del (sub)títol, i ho fan prenent l'assaig com a gènere i no com a pretext, la qual cosa sempre s'ha de remarcar en una societat com l'espanyola, encara amb problemes a l'hora de plantejar-se quina mena de gènere intermedi hi ha entre el tractat i l'article d'opinió. Per això, l'assaig com a gènere, a Espanya, segueix sense interessar i sense tenir la sort, la gràcia o l'atractiu de què ha gaudit a França, on és un art, es conrea des del *lycée* i té una continuïtat en qualsevol tema sense que l'assagista senti la necessitat d'elaborar un estudi sociològic, filològic, històric, o d'omplir-lo de notes a peu de pàgina, ni tampoc de quedar-se en un espai sovint constret de 1.000 o menys paraules. Trobar assajos en espanyol és una sorpresa ben agradable, perquè encara són el germà pobre dels gèneres literaris malgrat generacions tan francòfiles com les que encara fan part de les *intelligentsies* catalana i espanyola. Així, doncs, la primera dada remarcable és que el llibre coordinat per Manuel Cruz és un recull d'assajos, molt diversos, que parlen des de la violència d'ETA fins a la violència *queer*.

El segon motiu de la importància era el fet de posar al dia un llibre aparegut l'any 2006. I el primer que ens ha de cridar l'atenció és el canvi de títol a *Ante el desorden del mundo*. Per quina raó fa tres lustres no existia aquesta idea d'un desordre del món i, quinze anys després –i parlo com a societat europea en general, quan en teoria hauríem d'haver anat a millor–, cal remarcar ben bé aquest desordre del món; o més planer: que el món està desordenat? Cruz ho explicita amb un intel·ligent matís en la pregunta final de la seva aportació: "Si hace pocas décadas la pregunta que mejor expresaba nuestra perplejidad ante lo humano se podía formular en términos de '¿alguien entiende lo que nos pasa?', acaso hoy el mismo interrogante haya virado hasta este otro: "¿a alguien le importa entender lo que nos pasa?" (p. 16). Aquest canvi de plantejament és definitori del llibre. I de tractar de respondre a aquesta pregunta, se n'encarregaran, com si el temps no hagués transcorregut, Néstor García Canclini, Carlos Thiebaut i Beatriz Sarlo, en l'apartat dedicat a l'odi; Amelia Valcárcel, Aurelio Arteta i Alicia García Ruiz, en la secció sobre la violència, i Rosa María Rodríguez Magda, Javier de Lucas i Daniel Gascón, en la part consagrada a l'emancipació.

I és justament Néstor García Canclini, bo i obrint el volum, qui més apunta a allò que està passant, tot prenent com a base l'actual estat del món. Què ens passa? Que les societats del planeta es desvien, marxen, abandonen el món de la política, del pacte social, del diàleg, i són empeses a un univers on regna la pura economia i on les grans corporacions, els oligopolis –és a dir, aquelles construccions de poder buit, en el sentit de mancat d'ànima, aquelles estructures

que superen l'individu, l'Estat i fins i tot grans intents d'unitat i de col·laboració (com la UE o l'OTAN)– han esdevingut ames de les nostres vides. El que semblava en Philip K. Dick i, més recentment, en William Gibson, distopies, ho tenim ja incorporat a les nostres vivències i expectatives. Repeteixo: el món ja no es basa en un pacte social ni es prenen decisions en un debat polític (el mateix Manuel Cruz, senador i expresident del Senat espanyol, afirma que el debat polític a Espanya -i qui sap si no arreu del món- ja no existeix). Aleshores què tenim? Una mena de totalitarisme invisible, informe..., odiable.

Ara bé, odi, violència, emancipació... Jo no sé si ha cercat Manuel Cruz una correlació en els tres substantius, perquè fins i tot podria ser perillós pensar-ho així: l'odi a una tribu, a una nació, a uns poders econòmics, ens portarien necessàriament a una violència que, depenent de qui la faci servir, seria més o menys admesa, més o menys acceptada o aprofitada; i aquesta violència, si triomfa, portaria a una emancipació individual, social o a ambdues. Tothom coneix exemples de lluites reeixides: la Revolució Francesa, la independència dels Estats Units, ... assoliments admirats i recordats com a positius pel discurs dominant, però que en el seu origen comportaren odi, violència, morts i destruccions. Per això, quan hom parla d'odi, d'odiar, i hom utilitza el verb quasi en intransitiu, caiem en una certa manipulació del que és odiar i del fet que qualsevol pensament és ideològic: ningú no parla des de la neutralitat. No hi ha *odi*, sinó classes d'odi, subjectes i objectes d'odi, i açò convé tenir-ho en compte perquè sembla que només odia un determinat grup social, que a soles s'odia des d'un àmbit, que l'odi només parteix des d'una ideologia cap al món lliure, com si les ideologies no foren un eixam de lluites internes i externes, i un cúmul de contradiccions.

Més que odi, violència i emancipació -exitosos en determinats contextos, però no en altres (la reunificació d'Irlanda, la independència d'Euskal Herria, la unió d'Albània i Kosovo...)-, tal volta ens hauríem de plantejar la recerca de termes paral·lels, sobretot si pensem de quina manera els tres elements del títol s'incardinien en la nostra vida com a ciutadans. D'aquesta manera, no hi hauria tant odi com ràbia, impotència, ressentiment...; no tanta violència com abatiment, avorriment...; i el resultat no és una emancipació, sinó una acceptació resignada, trista, que rarament condueix a una revolta (tret de França, on poden vanter-se de més de dos segles de tradició...) i menys encara pot arribar a l'èxit quan la violència s'ha foragitat de l'imaginari de les possibilitats humanes en una Europa decadent. Lloem revoltes, però només si van succeir en el passat, i només si eren els *nostres* els qui les duïen a terme.

Tanmateix, després de tant d'odi, violència, ressentiment... caldria apel·lar a un terme que no se cita en el llibre però que potser seria el germen d'una nova reacció davant del desordre del món: *sinceritat*, la qual resulta bàsica encara que sigui per prendre consciència que el món s'ha construït i es construeix sobre la violència, i que, per desgràcia, aquesta funciona, per molt que ens menteixin, ens enganyin o ens manipulin per convèncer-nos del contrari. En aquest punt, el llibre coordinat per Manuel Cruz és una finestra oberta a través de la qual albirar somnis (impossibles?) d'una societat emancipada.

